

Regeringens proposition

1980/81:16

om höjda räntesatser för den särskilda avgiften vid uppbörd av kvarstående arbetsgivaravgift;

beslutad den 11 september 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

KARIN SÖDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås höjda räntesatser för den särskilda avgift som tas ut vid uppbörd av kvarstående arbetsgivaravgifter. På kvarstående avgift skall arbetsgivaren f.n. betala särskild avgift med 6 % om avgiften uppgår till högst 5 000 kr. och i annat fall med 8 %. Särskild avgift påförs dock inte om den understiger 100 kr. Förslaget innebär att arbetsgivaren på kvarstående avgift skall betala särskild avgift med 10 % för belopp som uppgår till högst 5 000 kr., 12 % för belopp som överstiger 5 000 kr. men ej 30 000 kr. och 15 % för belopp som överstiger 30 000 kr. Inkomsterna av den särskilda avgiften, vid oförändrad volym kvarstående arbetsgivaravgifter, beräknas till följd av höjningen öka med ca 100 milj.kr. per år.

Den nya regeln föreslås träda i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången i fråga om arbetsgivaravgift som hänför sig till utgiftsåret 1980.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.**

Härigenom föreskrivs att 24 § lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m.m.¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Förelagten lydelse*

24 §

Kvarstående avgift skall erläggas med lika belopp senast den 18 i vardera av månaderna februari och april under andra året efter utgiftsåret, dock att belopp, som skall erläggas i februari, avrundas till närmast lägre hela antal kronor, varvid återstoden erlägges i april, samt att kvarstående avgift om högst femhundra kronor skall erläggas i februari. Kvarstående avgift under tjugofem kronor uttages icke.

På kvarstående avgift skall arbetsgivaren erlägga *särskild avgift* med sex procent om den kvarstående avgiften uppgår till högst femtusen kronor och i annat fall med åtta procent. *Särskild avgift påföres* dock ej om den understiger etthundra kronor.

På den kvarstående avgiften skall arbetsgivaren erlägga *särskild avgift* med tio procent om den kvarstående avgiften uppgår till högst femtusen kronor, tolv procent om den kvarstående avgiften överstiger femtusen kronor men ej trettiotusen kronor och femton procent om den kvarstående avgiften överstiger trettiotusen kronor. Den särskilda avgiften påföres dock ej om den understiger etthundra kronor.

Vid bestämmande om och med vilket belopp särskild avgift skall utgå, skall i den preliminära avgiften icke inräknas preliminär avgift som avses i 19 § sista stycket och som erlagts efter den 30 april året näst efter utgiftsåret.

Det belopp, varå särskild avgift skall beräknas, avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången i fråga om arbetsgivaravgift som hänför sig till utgiftsåret 1980.

¹Lagen omtryckt 1974:938.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:938.

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-09-11

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Söder

Proposition om höjda räntesatser för den särskilda avgiften vid uppbörd av kvarstående arbetsgivaravgift

1 Gällande bestämmelser

Arbetsgivaravgifterna till socialförsäkringarna m.fl. ändamål debiteras och uppbärs enligt bestämmelser i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m.m. (AVGL).

Avgifterna beräknas och uppbärs av riksförsäkringsverket. Under det år som avgifterna avser, det s.k. utgiftsåret, skall en arbetsgivare betala preliminära avgifter vid sex betalningstillfällen. Den preliminära avgiften för ett visst år uppgår i princip till samma belopp som den slutliga avgift som arbetsgivaren debiterades året före utgiftsåret. Den preliminära avgiften för utgiftsåret 1980 motsvarar således till storleken den slutliga avgiften för utgiftsåret 1978. När den preliminära avgiften bestäms, skall dock hänsyn tas till ändringar i de procentsatser som avgifterna utgår med och andra ändringar av betydelse i avgiftsbestämmelserna. Efter regeringens förordnande skall hänsyn även tas till mer betydande ändringar av avgiftsunderlaget som kan antas komma att ske till följd av den allmänna löneutvecklingen. Sådana generella förordnanden meddelas varje år. För att uppnå en bättre överensstämmelse med den beräknade slutliga avgiften kan den preliminära avgiften under vissa förutsättningar såväl sänkas som höjas genom särskilda beslut om jämkning i enskilda fall.

Om arbetsgivaren inte tidigare har påförts någon slutlig avgift, skall den preliminära avgiften fastställas särskilt. Därvid gäller att den preliminära avgiften skall beräknas så att den så nära som möjligt kommer att motsvara den slutliga avgiften.

Före utgången av januari månad året efter utgiftsåret skall arbetsgivaren

utan anmaning lämna arbetsgivaravgift till ledning för beräkning av avgiftsunderlaget. För att undvika särskild avgift kan arbetsgivaren senast den 30 april samma år göra fyllnadsinbetalningar av preliminär avgift.

Riksförsäkringsverket skall tillstålla arbetsgivaren räkning på slutlig avgift senast den 15 januari andra året efter utgiftsåret. Räkningen skall i förekommande fall även innehålla krav på kvarstående avgift, dvs. det avgiftsbelopp som återstår att betala sedan preliminär avgift avräknats från slutlig avgift. Kvarstående avgift skall erläggas vid två betalningstillfällen under andra året efter utgiftsåret. För utgiftsåret 1980 skall alltså kvarstående avgift betalas under 1982. Av administrativa skäl skall kvarstående avgift om högst 500 kr. erläggas vid ett enda betalningstillfälle. Kvarstående avgift under 25 kr. tas inte ut.

På den kvarstående avgiften skall arbetsgivaren betala särskild avgift. Sådan avgift, som inte är avdragsgill vid inkomsttaxeringen för arbetsgivaren, påförs med 6 % om den kvarstående avgiften uppgår till högst 5 000 kr. och i annat fall med 8 %. Om synnerliga skäl föreligger, kan den särskilda avgiften nedsättas till 3 % av kvarstående avgift.

Överstiger erlagda preliminära avgifter den slutliga avgiften, betalas det överskjutande beloppet, om det uppgår till minst 25 kr., tillbaka till arbetsgivaren. På överskjutande belopp utgår ränta, som årligen fastställs så att den skall motsvara den högsta inlåningsräntan i bank, i förekommande fall avrundad till närmast högre hel eller halv procentenhet.

Influtna särskilda avgifter fördelas mellan staten, allmänna pensionsfonden och övriga berörda fonder på samma sätt som de kvarstående avgifterna. Motsvarande gäller kostnaderna för räntor på överskjutande preliminära avgifter.

2 Överväganden och förslag

Det nuvarande debiterings- och uppbördssystemet har kritiserats bl.a. för att uttaget av preliminära avgifter är lägre än de slutligt påförda avgifterna. Det har framhållits att den omständigheten att den preliminära avgiften debiteras på ett två år gammalt avgiftsunderlag leder till att avgiften tas ut med ett belopp som är mycket för lågt. De årliga uppräkningsarna av avgiftsunderlaget har inte helt kunnat kompensera detta. På grund av att uppräkningsfaktorn är gemensam för hela arbetsgivarkollektivet får expansiva sektorer alltför låga avgifter. Följande sammanställning visar storleken av debiterade preliminära avgifter, fyllnadsinbetalningar, debiterade kvarstående avgifter och debiterade överskjutande avgifter. Den omfattar hela avgiftsområdet.

Miljarder kr. (siffrorna är avrundade)

Ut- gifts- år	Debiterade preliminära avgifter	Fyllnads- inbetal- ningar	Debiterade kvarstående avgifter	Debiterade överskjutande avgifter
1975	25,3	3,2	1,6	0,5
1976	35,3	3,0	2,6	0,6
1977	45,2	3,0	2,8	0,9
1978	49,0	3,1	2,0	1,2
1979	53,4	3,0		

En bidragande orsak till underuttaget av preliminära avgifter torde vara att ansökan om jämkning regelmässigt görs när avgiftsunderlaget minskar, medan någon motsvarande jämkning sällan begärs när avgiftsunderlaget ökar. En annan orsak till underuttaget är att nytillkommande arbetsgivare kan undandra sig att betala arbetsgivaravgifter under de första verksamhets-åren genom att underlåta att göra anmälan till riksförsäkringsverket. Det bör dock framhållas att 1979/80 års riksdag har beslutat om ändringar i AVGI, som kan förväntas medföra förbättringar av uppbörden. Det är till en början numera möjligt för riksförsäkringsverket att fastställa den preliminära avgiften medelst uppskattning av avgiftsunderlaget i de fall då en arbetsgivar inte har lämnat av verket begärda uppgifter (prop. 1979/80:29, Sfu 9, rskr 102, SFS 1979:1126). Om vidare en företrädare för juridisk person uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att betala in avgifter i rätt tid och ordning, är han solidariskt ansvarig med den juridiska personen för de obetalda avgifterna (prop. 1979/80:128, Sfu 16, rskr 299, SFS 1980:314).

Systemet med uppbörd av arbetsgivaravgifter innebär alltså att betydande belopp betalas in med upp till två års eftersläpning. Härigenom gör staten - även om hänsyn tas till den särskilda avgiften - ränteförluster. Eftersläpningen innebär dessutom en form av kreditgivning vid sidan om den organiserade kreditmarknaden, som ökar likviditeten i ekonomin och som minskar kreditpolitikens effektivitet. Regeringen har i den reviderade finansplanen 1980 framhållit att den preliminära uppbörden av arbetsgivaravgifter på längre sikt bör kunna knyts till den lönesumma som redovisas i samband med källskatteredovisningen (prop. 1979/80:150 bilaga 1 s. 21). Därigenom skulle i princip nästan all eftersläpning kunna upphöra. En sådan omläggning kräver dock ytterligare utredning.

I avvaktan på en omläggning av uppbördssystemet anser jag att räntesatserna för den särskilda avgiften bör höjas. Syftet är att stimulera arbetsgivare som debiterats för låg preliminär avgift till fyllnadsinbetalning. Som tidigare nämnts kan arbetsgivare undvika påföring av särskild avgift genom att göra fyllnadsinbetalningar av preliminär avgift intill den 30 april året efter utgiftsåret. Räntesatserna för den särskilda avgiften är f.n. 6 % för belopp upp till 5 000 kr. och 8 % för större belopp. Dessa räntesatser

motsvarar en årsränta om 6,8 % resp. 9,1 %. Eftersom den särskilda avgiften inte är avdragsgill vid inkomsttaxeringen, är det för många arbetsgivare dyrt att skaffa sig kredit genom att erlägga för låga preliminära avgifter. För arbetsgivare som inte betalar skatt på vinsten eller som betalar låg vinstskatt föreligger däremot ingen större stimulans till fyllnadsinbetalning. Detta gäller t.ex. företag med stora förlustavdrag, kommuner samt vissa kredit- och försäkringsinstitut.

Bestämmelsen om den särskilda avgiften tillkom i en situation då den allmänna räntenivån var väsentligt lägre än vad som nu är fallet. När riksdagen i december 1974 beslutade om införandet av den särskilda avgiften, uppgick riksbankens diskonto till 7 %. Diskontot har därefter höjts och uppgår f.n. till 10 %. Räntesatserna för den särskilda avgiften bör anpassas till det höjda ränteläget så att de motverkar en räntevinst vid underlåten fyllnadsinbetalning och utgör en påtryckning som stimulerar till sådan inbetalning. Därigenom kan eftersläpningen med inbetalningen av vissa arbetsgivaravgifter minska betydligt. Vidare kan statens ränteutgifter minska och allmänna pensionsfondens och övriga berörda fonders ränteinkomster öka.

Den särskilda avgiften på kvarstående avgift bör enligt min mening bestämmas till 10 % för belopp som uppgår till högst 5 000 kr., 12 % för belopp som överstiger 5 000 kr. men ej 30 000 kr. och 15 % för belopp som överstiger 30 000 kr. De föreslagna räntesatserna motsvarar en årsränta om 11,3 %, 13,6 % resp. 17,0 %. I likhet med vad som f.n. gäller bör den särskilda avgiften, om synnerliga skäl föreligger, kunna sättas ned till 3 %. Reglerna om nedsättning bör utgöra ett skydd för en arbetsgivare mot att belastas med avgiften i fall då denne inte rimligen hade bort kunna förutse den kvarstående avgiften.

Jag vill påpeka att ändringen inte berör egna företagares m.fl. egenavgifter utan endast arbetsgivarnas avgifter. Egenavgifterna kommer alljämt att uppbäras i samband med uppbörden av slutlig skatt och i dessa fall gäller reglerna om kvarskatteavgift resp. ränta på överskjutande skatt.

Den särskilda avgiften på kvarstående arbetsgivaravgifter gav för 1978, det senaste år för vilket uppgifter finns tillgängliga, en inkomst av omkring 140 milj. kr. Med ledning härav kan höjningen av avgiftssatserna, vid oförändrad volym kvarstående arbetsgivaravgifter, beräknas medföra en inkomstförstärkning för det allmänna i storleksordningen 100 milj. kr. Härav skulle på statsbudgeten falla 60 milj. kr., medan återstoden skulle komma allmänna pensionsfonden och andra fonder till godo. Syftet är emellertid inte primärt att öka inkomsterna av den särskilda avgiften utan i stället, som tidigare nämnts, att öka fyllnadsinbetalningarna av preliminära arbetsgivaravgifter. I den mån fyllnadsinbetalningarna ökar, uppnås emellertid besparingar och inkomstförbättringar för det allmänna som motsvarar det samtidiga bortfallet av särskilda avgifter.

Den nya bestämmelsen bör träda i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången i fråga om arbetsgivaravgift som hänför sig till utgiftsåret 1980. Detta innebär för 1980 års avgifter att arbetsgivare som debiterats för låg preliminär avgift kan undvika påföring av den höjda särskilda avgiften genom att göra fyllnadsinbetalningar med tillräckligt belopp senast den 30 april 1981.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga ett inom socialdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m.m.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

